

31. JUULIL 2014

MATI KUTSER 80

Koduaias 5 aastat tagasi

ühekülgne, hoolimatu. Siiski vajame elus pidepunkte ja traditsioone, millest kinni hoida. Sama on ka kestvate organisatsioonide ja asutustega – need vajavad pühendunud töötajaid, kes mäletavad ja hoiavad aegade jooksul kogutut. Sellistel inimestel tekib omamoodi eruditsioon, teadmine, kuidas asjad selles asutuses ajast aega on käinud, tunnetus, mis on organisatsioonis oluline ja mis mitte.

Väga palju aastaid oli Mati Kübl teadussekretär, kelle mureks oli teadustöoga seotud paberimajanduse korrashoid ja aruandlus. Üldiselt aga tunti Matit nõukogude ajal kui Kübl kaadritöötajat, tänapäevase terminoloogia järgi personalitöötajat, kes teadis ja tundis iga inimese rööme ja muresid ning kes pidas oma ülimalt kohuseks olla filtriks, mis ei lase väljastpoolt tulevat liigset bürokraatiat teadlaste põhitööd segama. Ajapikku omandas Mati imetlusväärse oskuse mõnesid päringuid külmavereliselt ignoreerida ning osale küsimustele rahumeeli n-ö laest võetud arve vastuseks anda. Kui mingi aruande jaoks vajalikud andmed viibisid, sest teadlane, kelle pädevuses oli neid genereerida, oli parajasti hõivatud mingi olulise leiutamise või tööga, ilmutas Mati silmapaistvat kannatlikkust. Ja ikka kogu aeg ühtmoodi, sõltumata riigikorrast ning Kübl või ülikooli juhtidest, kellelt tal tuli mõnigi kord hilinemise eest peapesu vastu võtta – ehkki Mati ei olnud ju selles süüdi ...

Niisuguse omapärase rolli täitmiseks instituudis pidi Mati toimetama võrdlemisi iseäralike nimetustega (ühiskondlikes) ametites. Tänapäeval kõlavad mõned neist lausa jaburana, nagu näiteks instituudi parteisekretär (ainus partei oli siis muidugi NLKP), ametiühinguorganisatsiooni esimees, tsiviilkaitse korraldaja jne, aga uuemal ajal oli ta ka töökollektiivi usaldusisik jms. Sellised ametimehed lihtsalt pidid asutuses olema, kuigi Kübls pole kunagi olnud ei tegelikku parteilist juhtimist ega ametiühingutki.

Muidugi võttis see kõik oma aja ning me ei tea, kui palju olulisi teadustulemusi jäi Matil seetõttu saavutamata, kuid kindel on, et paljud teised Kübl töötajad said tegelda oma loominguga. Noorematele kolleegidele võib Mati tunduda vanaisana, kes vestab kohvilauas muhedaid jutte ning meenutab vanu aegu, näiteks sellest, milline oli elu sõjaaegses Tallinnas või Kristiines, kui Mustamäed ei olnud veel ehitama hakatud. Siiski soovitan neil korraks toksida Mati Kutseri nimi Google'isse ning vaadata, mida temast seal kirjutatakse – see on kaugel ühekülgsusest. Mati kohta avaneb seal 12 leheküljel viiteid, millest küll pooled käivad tema Raplamaal elava nimekaimu kohta. (Muide, ka too on tegus mees: külavanem, rallisõitja, vanade autode kolleksioneerija jpm.) Meie Mati lehed tulevad enamikus päringuvastuste alguspoolel, need teised aga hiljem. Näiteks saame Eesti Entsüklopeedia lehelt teada, et Mati Kutser on hariduselt laevaehitusinsener, on töötanud mõned aastad nii laevaremonditehases kui ka ekskavaatoritehases insener-konstruktorina, kust siirdus siis TPLsse õppejõuks ja sealt edasi Kübl aspirantuuri kaudu teadustöele. Aastal 1970 kaitses ta kandidaadikraadi lainelevist membraanides ja koorikutest. Muide, Mati teadustegevust ja tööd Kübls nimetab EE justnagu möödaminnes. Artikli põhirõhk on tema saavutustel mudel- ja purilennunduses, kus Mati oli omal ajal maailmaklassi tegija, on olnud mitmel korral meister ning püstitanud purimudellennukite kõrguslennus maailmarekordi. See oli aastal 1951.

Teatmeteosed aga vaikivad üldse sellest, et Mati on olnud läbi aegade ka muusikamees. Lõpetanud Tallinna muusikakooli (praeguse Otsa-kooli) löökpillide erialal, olnud aktiivne laulja nii TPI meeskooris kui ka kammerkooris. Nende kooride koosseisus on ta osalenud ja võitnud konkurssidel ja festivalidel, löönud kaasa ka Glehni lossi taastamisel.

Ja veel ei või märkimata jätta Mati kodu, mille ülesehitamise ja korrashoidmise eest on ta alati südamega hoolitsenud. Poeg Tiidu ehk poisi, nagu Mati ise teda alati nimetab, tegemistele elab isa innukalt kaasa. Too poiss on ju teatavasti tunnustatud geofüüsik ja okeanoloog, uurinud nii Läänemerd ja Eesti järvi kui ka Austraalia ranniku koralle ning tegelnud nooruses tippsportlase tasemel ujumisega. Poisi saavutused on isale muidugi uhkuseks ning võib-olla kompenseerivad osalt ka seda, mis tal endal Kübl asjaajamise kõrvalt ajapuudusel tegemata jäi.

Mati ellusuhtumine ja töö on Kübl noortele eeskujuks. Soovime Matile 80. sünnipäeval tervist ja rõõmsat meelt!

Jaan Penjam

Kes leiab Mati üles? (Kolmas mees raudrüütlist vasakule.)